

تربیت معلم شهید آیت نجف آباد

مدرس: دکتر احمد امینی

نقش اجتماعی معلم

خلاصه تدریس جلسات غیر حضوری

در صفحه ی شخصی وب سایت <http://elearning.cfu.ac.ir/>

سازمان یادگیری الکترونیکی دانشگاه فرهنگیان
lms.cfu.ac.ir

دانشگاه فرهنگیان درخواست تدریس دوره جستجو بین دروسها

میز کار > درس های من > نقش اجتماعی معلم 04

راهنبری

- میز کار
- صفحه اصلی سایت
- صفحه های سایت
- درس های من
  - نقش اجتماعی معلم 2
  - نقش اجتماعی معلم 04**
  - شرکت کنندگان
  - مدال ها
  - شایستگی ها
  - نمره ها
  - عمومی
- جلسه مورخ 98/12/6
- جلسه مورخ 98/12/13
- جلسه مورخ 99/1/19
- جلسه مورخ 99/1/26
- جلسه مورخ 99/2/2
- جلسه مورخ 99/2/16
- جلسه مورخ 99/2/23

تدریس عوامل مؤثر بر تربیت دینی مورخ 99/2/16

فایل صوتی تدریس مورخ 99/2/16

تکلیف مورخ 99/2/16

تدریس جایگاه معلم در تربیت دینی مورخ 99/2/23

فایل صوتی تدریس مورخ 99/2/23

تکلیف مورخ 99/2/23

- ۱- مفاهیم کلیدی و مباحث مقدماتی
- ۲- مباحث بنیادین نقش معلم در تربیت دینی
- ۳- عوامل مؤثر در تربیت دینی و جایگاه معلم در آن
- ۴- بررسی نقش معلم در تربیت دینی

در مورد اول سه نکته حائز اهمیت است:

- ۱- آیا تعلیم از تربیت جداست؟
- ۲- آیا ممکن است گروهی عهده دار تعلیم و گروهی عهده دار تربیت شوند؟
- ۳- ارتباط بین تعلیم و تربیت و تزکیه چیست؟

درباره مورد اول یعنی مفاهیم کلیدی و مباحث مقدماتی توضیحاتی ارائه گردید.

در مورد دوم یعنی مباحث بنیادین نقش معلم در تربیت دینی به نکات زیر اشاره میکنیم:

مباحث بنیادین نقش معلم در تربیت دینی و...

مرور نقش معلم در تربیت دینی:

- ۱- مفاهیم کلیدی و مباحث مقدماتی
- ۲- مباحث بنیادین نقش معلم در تربیت دینی
- ۳- عوامل مؤثر در تربیت دینی و جایگاه معلم در آن
- ۴- بررسی نقش معلم در تربیت دینی

در مورد دوم یعنی مباحث بنیادین نقش معلم در تربیت دینی به نکات زیر اشاره می کنیم:

- ۱- ساختار اسلام
- ۲- مراتب و درجات دینداری

۳- ویژگی های دانش آموز مؤمن

۴- محورهای فعالیت های تربیتی در آموزش و پرورش

- بررسی تعریف اسلام
- بررسی اساس اسلام و شهادت

منابع اسلامی == << قرآن - سنت پیامبر - امامان معصوم

معارف اسلامی == << اعتقادات - اخلاقیات - احکام

مسلمان واقعی

تکلیف ۹۸/۱۲/۶

اطلاعات و دیدگاه های خود را پیرامون مسائل مطرح شده این جلسه بیان کنید.

اجزا مؤلفه های اسلام

- ❖ **دسته بندی اول:** معارف اسلامی (مرور)
- ۱. اعتقادات
  - ۲. اخلاقیات
  - ۳. احکام

❖ **دسته بندی دوم:** معارف اسلامی (از دیدگاه غزالی)

- ۱. معرفت خدا
- ۲. معرفت خود
- ۳. معرفت دنیا و محیط پیرامون
- ۴. معرفت آخرت

- **ارکان مسلمانی شامل:**
- ۱. عبادات
  - ۲. معاملات (آداب و رسوم)
  - ۳. عادات
  - ۴. مهلکات (رزایل)
  - ۵. منجیات (فضایل)

❖ **دسته بندی سوم:** از دیدگاه شهید صدر

- ارتباط انسان با**
- ۱. خدا
  - ۲. خود
    - ۱- شناختی
    - ۲- ارادی
    - ۳- گزایشی
  - ۳. دیگران
    - ۱) اقتصادی
    - ۲) سیاسی
    - ۳) اجتماعی
    - ۴) فرهنگی
- مادی** -۱
معنوی -۲

❖ دسته بندی چهارم : از دیدگاه استاد مصباح یزدی

تقسیم بندی به شکل هرمی

هرم تقسیم بندی معارف اسلامی از دیدگاه استاد مصباح یزدی

تقسیم بندی اجزاء و معارف اسلامی به طور خلاصه:

۱. دانش و شناخت
۲. اعتقادات
۳. اخلاقیات
۴. آداب و سنن
۵. عبادات و شعائر دینی
۶. تعالیم اقتصادی
۷. تعالیم سیاسی

تکلیف ۹۸/۱۲/۱۳

۱- کدامیک از این نوع تقسیم بندی ها مورد قبول شماست؟ و به نظر شما کدام جامع تر است؟ توضیح دهید

۲- آیا می توانید تقسیم بندی بهتری غیر از اینها ارائه دهید؟ با مطالعه و ذکر منابع بیان شود

۳- در صورت امکان با دوستان خود در مورد هریک از این تقسیم بندی ها مشورت و بحث کنید.

روابط میان اجزا و مؤلفه های اسلام و هدف خداوند از آفرینش جهان و انسان

آزمایش انسان ← سوره ی ملک آیه ۲ ← منظور این است که روشن شود آزمایش شونده چه کاری را انجام می دهد و چگونه باید رفتار کند، در چه مسیری حرکت کند.

** به فعلیت رساندن نیروهای بالقوه انسان = تربیت **

• انسان ها ۲ دسته اند : (اشاره به آیه الكرسي)

۱. گروهی بیراهه می روند و به فطرت خداجویی توجهی نمی کنند ← ظلمات
۲. گروهی به دنبال هدایتند و از فطرت خود نهایت بهره را می برند ← نور و روشنایی

هدایت = اختیار و اراده = سعادت

خوشبختی = توفیق

ضلالت و گمراهی = خذلان

اشاره به آیاتی از سوره ی مبارک یس و سوره ی مبارک حمد

• عبادت و بندگی خداوند به ۳ معناست:

۱. اطاعت همراه با خضوع و تسلیم = عبد = اطاعت محض (تعبدی) همراه اراده و اختیار
۲. اطاعت و پیروی
۳. انجام افعالی مانند نماز و روزه

هدف آفرینش انسان، شناسایی خداست و دین بمعنای تسلیم در مقابل خدا و اطاعت محض از او

• ابعاد دین: (انما الحیوة عقیده و جهاد)

۱. شناختی
۲. اعتقادی
۳. عملی

• پنج مؤلفه ی خلاصه شده:

۱. عبادت
۲. اخلاقیات
۳. آداب و سنن
۴. اقتصادیات
۵. تعالیم سیاسی، حکومتی

تلاش مشخص برای خانواده و معیشت = جهاد در راه خدا

تمامی احکام شرعی و دینی حکمت و فلسفه ای دارند

- آداب و رسوم و سنن اجتماعی و اسلامی:
- اخلاقیات
اعتقادات و عبادات

خلاصه ی تمامی جلسات

- اجزا و مؤلفه های اسلام:
- الف) ۷ جز و مؤلفه است
۱. دانش و شناخت
  ۲. اعتقادات
  ۳. اخلاقیات
  ۴. آداب و سنن
  ۵. عبادات و شعائر دینی
  ۶. تعالیم اقتصادی
  ۷. تعالیم سیاسی و حکومتی

ب) بین اجزا و مؤلفه های دین اسلام نه تنها نوعی رابطه ی طولی (هرمی) برقرار است بلکه رابطه ی هسته و پوسته (دوایر متداخل) است.

دایره ی داخلی به عنوان هسته و منشأ دوایر دیگر است و دایره های خارجی به عنوان محافظ و نگه دارنده ی دوایر داخلی است.

ج) ساختار اسلام دارای ۵ لایه است .

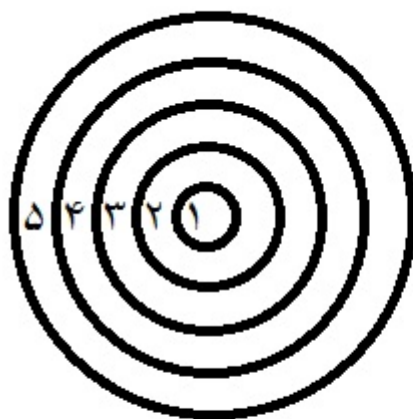
۱- شناخت و اعتقاد به یگانگی خدا (هسته اصلی)

۲- شناخت پیامبر(ص) و امامان معصوم و معاد که نتیجه و ثمره ی اولی است

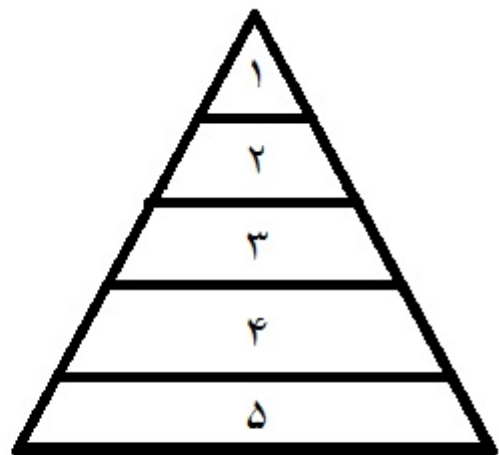
۳- عبادت و اخلاقیات که ثمره ی دو دایره ی قبلی است. یعنی نتیجه اعتقاد به خدا، رسول و امام معصوم است.

۴- آداب و رسوم و سنن محافظی است برای مراحل قبلی که براساس خدانشناسی - پیروی از معصومین و عبادات و اخلاق است.

۵- اقتصادیات و تعالیم سیاسی که براساس مراحل قبلی است و امور مالی (صدقه. زکات و...) و نیز گرایشات سیاسی براساس آموزه های قبلی و عمل به آن است.

دوایر متداخل

رابطه ی طولی /هرمی

تکالیف ۹۹/۱/۱۹

۱ - توجه به اجزا و مؤلفه های اسلام چه تاثیری در هدایت جامعه ی اسلامی دارد؟

۲- چنانچه دیدگاه شما غیر از این موارد است، با ذکر دلیل آن ها را بیان دارید

مورخ ۹۹/۱/۲۶

دینداری مورد قبول اسلام، مراتب و درجات آن

در زمان خلافت امیرالمومنین مسلمانان به ۳ دسته تقسیم شدند:

- ۱- مارقین (از دین خارج شدگان)
- ۲- ناکشین (پیمان شکنان)
- ۳- قاسطین (از حق برگشته، از قسط و عدل بیرون رفته)

انواع دینداری که در دین اسلام مطرح است:

- ۱- دینداری با تاکید بر عمل
- ۲- دینداری با تاکید بر شناخت
- ۳- دینداری با تاکید بر احساس و تجربیات عرفانی

بنابراین تقسیم بندی ۳ نوع دینداری براساس ۳ بعد انسان است:

- ۱- بعد شناختی
- ۲- بعد عاطفی و احساسی
- ۳- بعد رفتاری و عملی

دیدگاه دکتر سروش در مورد دینداری:

(دین ورزی)

- ۱- مصلحت اندیش
  - ۱- عامیانه
  - ۲- عالمانه
- ۲- معرفت اندیش (براساس عقل نظری است)
- ۳- تجربت اندیش

دین ورزی مصلحت اندیش: حجم هم عمل ملاک غلظت و رقت ← محور کار با عقل است نه عاطفه

دین ورزی معرفت اندیش: بر اساس عقل نظری است ← خدا - انسان - پیامبر - مومنان

دین ورزی تجربه اندیش: نه بدنی است نه عقلی بلکه عشقی و تجربی است

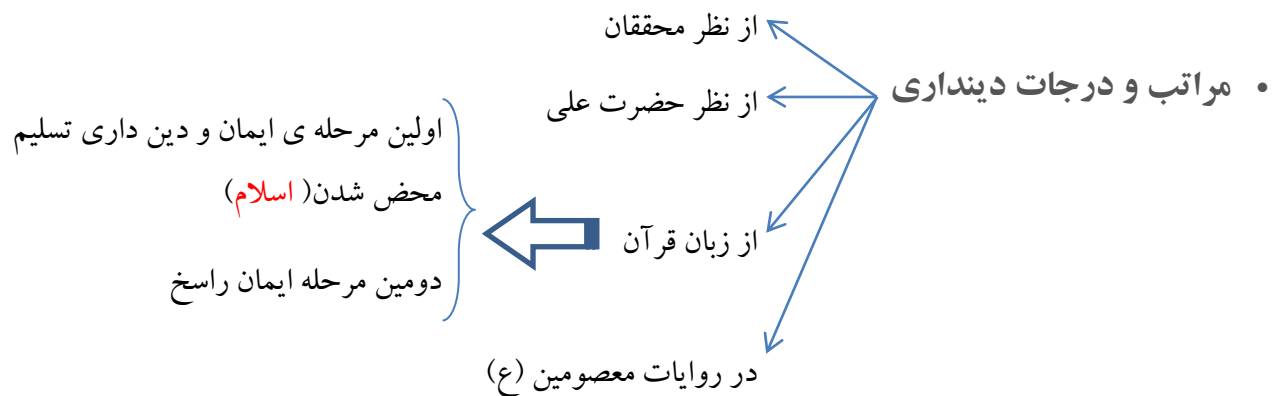
سیاسی

اجتماعی

انقلابی

دموکراتیک

• دینداری مورد قبول اسلام ← توجه به تمامی ابعاد آن است...

✚ اجزاء ایمان از قول امام رضا (ع)

۱- جزء قولی

۲- جزء عملی

۳- جزء شناختی

ایمان در رتبه ای بالاتر از اسلام قرار دارد و هر مؤمنی مسلمان است ولی هر مسلمانی مؤمن نیست.

✚ ایمان از قول امام صادق (ایمان کامل)

۱- نیکی ۲- راستی ۳- یقین ۴- رضا ۵- وفا ۶- علم ۷- حلم

الف: آیا ایمان درجات و مراتبی دارد؟

ب: تفاوت مراتب و درجات ایمان ناشی از کسب فضایل و رد رذایل و کم و کیف اعمال است

۱- آشنایی با قرآن، سیره ی پیامبر (ص) و اهل بیت

۲- اعتقاد آگاهانه و عالمانه اسلامی

۳- پایبندی به انجام عبادات و واجبات دینی

۴- تخلق به فضایل و پاکی از رذایل اخلاقی

۵- پایبندی به اصول و ارزشهای اسلامی و تعهد به آنها

۶- پایبندی به مهم ترین آداب و سنن اسلامی

ج: دینداری متوسط

دارای ۶ مؤلفه است

جمع بندی

کلی

مراتب

و

درجات

دینداری

خلاصه مطالب این جلسه:

- ۱- دینداری مورد قبول اسلام، توجه به تمام ابعاد آن است.
  - ۲- در دینداری اسلامی درجات و مراتبی وجود دارد که باید آنها را شناخت و به آنها عمل کرد.
  - ۳- آنچه که مناسب است در تعلیم و تربیت اسلامی و مدارس و آموزش و پرورش قرار گیرد.
- توجه به تمامی ابعاد شناختی - حسی - تجربی - اعتقادی - عملی - اقتصادی - سیاسی - شناخت آنها و عمل به آنهاست.

تکلیف ۹۹/۱/۲۶

- ۱- آیه یا روایتی را نقل کنید که مراتب و درجات ایمان در اسلام را یادآوری کند.
- ۲- منظر شما از اینکه بعضی می گویند ایمان به قلب است و نیت مهم است آیا صحیح است؟ با ذکر نمونه بیان کنید

با بیان این ویژگیها مقصد و هدف دین داری دانش آموزان در آموزش و پرورش مشخص می گردد که در نقش معلم در تربیت دینی آنان ضروری به نظر می رسد.

عدم غفلت از یاد خدا ← حفظ مراتب و درجات دینداری

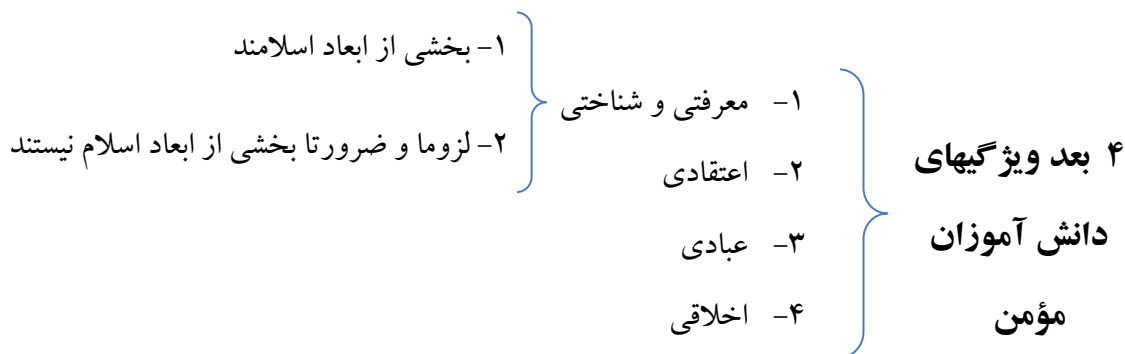
رسیدن دانش آموزان به تعالی و قرب الهی بخصوص در جوانی و نوجوانی ← موفقیت در طی راه مستقیم و هدایت الهی

❖ ویژگیهای دانش آموزان مؤمن از دیدگاه آقای شفیق فلاح حسان

۱- ویژگی های جسمی ۲- ویژگی های اعتقادی ۳- اخلاق فردی ۴- اجتماعی ۵- عقلانی

ویژگی های اخلاقی

الف- فردی   ب- خانوادگی   ج- اجتماعی

۱- مهمترین ویژگی دانش آموزان مؤمن در بعد شناختی و معرفتی:

- ۱- آشنایی با قرآن
- ۲- آشنایی با حدیث
- ۳- آشنایی با تاریخ اسلام و سیره پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)
- ۴- آشنایی با زبان عربی برای درک بهتر معانی آیات و احادیث

۲- ویژگی های اعتقادی دانش آموزان مؤمن شامل:

- ۱- توحید   ۲- عدل   ۳- نبوت   ۴- امامت   ۵- معاد

الف- علم تمأینه (اطمینان)

ب- علم الیقین

ج- عین الیقین

د- حق الیقین

۱- اعتقاد به خدا و شناخت او

۲- ارتباط با نبوت و امامت

۳- ارتباط با معاد

ویژگی های اعتقادی

در بعد اعتقاد به خدا

بررسی روایاتی از امام صادق (ع)، امیرالمؤمنین (ع) و آیه ی ۳۶ سوره ی نحل در مورد **حجت** به خدا

۳- هدایت الهی

۲- اجتناب از طاغوت

۱- عبادت خدا

۵- سیر در زمین و شماهه ی عاقبت دروغگویان

۴- دوری از ضلالت و گمراهی

۱- شناخت نبوت و امامت

۲- اعتقاد به نبوت حضرت محمد (ص) و دوازده امام معصوم (ع)

۳- حجت پیامبر (ص) و امامان (ع)

۴- اطاعت و پیروی از معصومین (ع)

۵- الگو دانستن آنها - سوره ی احزاب آی ۲۲

ویژگی های دانش آموزان مؤمن

در ارتباط با نبوت و امامت

۱- شناخت و اعتقاد به اصل معاد و نتایج اعمال

۲- ترجیح سعادت اخروی بر دنیوی

ویژگی های دانش آموزان مؤمن

در ارتباط با معاد

۳- ویژگی های عبادی دانش آموزان مؤمن:

۱- نمازهای روزانه	}	۱- عبادات واجب
۲- خمس و زکات		
۳- حج	}	۲- عبادات مستحب
۴- روزه		
۵- ولایت		

نکاتی که در مورد عبادات واجب باید توجه کرد:

۱- آشنایی با احکام، فلسفه، فواید و آثار نماز و روزه و انجام فرایض دینی، تعهد به انجام آنها

۲- آشنایی با نوافل یومیه

۴- ویژگی های اخلاقی دانش آموزان مؤمن:

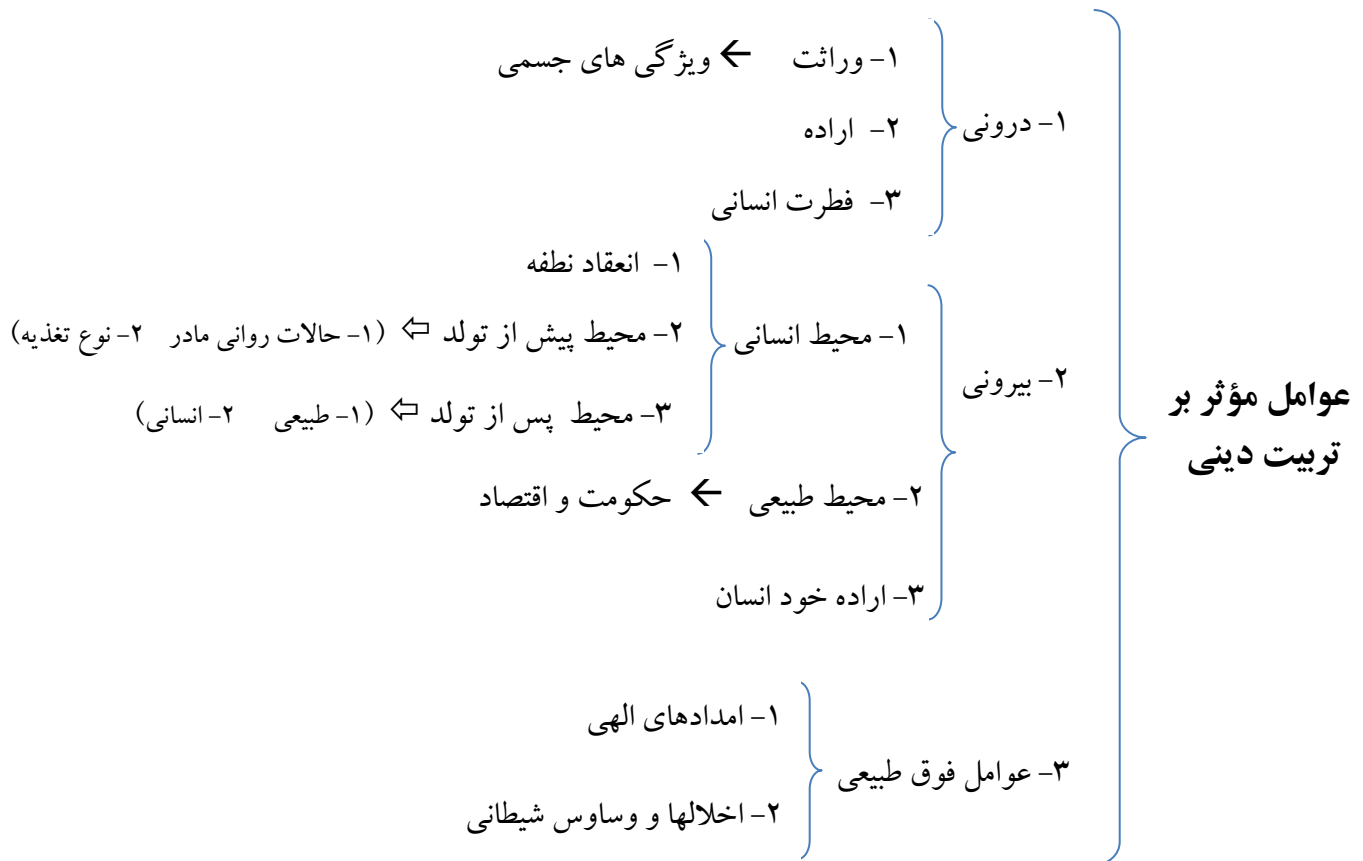
شناخت مسایل اخلاقی و رعایت آنها (۲۰ مورد)

مانند تقوا، توکل، صبر، عزت نفس، رعایت عدالت، حسن معاشرت با مردم، ارتباط با مردم بخصوص اقرار مؤمن و توجه به شخصیت آنها از اهم توجه به این بعد است.

تکلیف ۹۹/۲/۲

۱- یک یا چند مورد از ویژگی های اخلاقی را شرح و بسط دهید.

۲- به اعتقاد شما غیر از مطالبی که در درس آمده، دانش آموزان مؤمن به چه نکات مهم دیگری باید توجه کنند. فهرست وار نوشته و توضیح دهید.

عوامل مهم دیگر ← مؤسسات فرهنگی، دینی و رسانه های جمعی

۱- اراده و تربیت دینی ← یکی از وجوه تمایز انسان و حیوانات اراده انسان در صدور افعال

۲- فطرت الهی ← اقتضای نوع آفرینش

ویژگی های امور فطری:

- ۱- خدادادی و غیراقتسابی
- ۲- مشترک بین انسان هاست آیه ۳۰ سوره روم

چرا مردم نمی دانند گرایشات فطری پایدار است؟

۳- عوامل فوق الطبیعی و تربیت دینی

- ۱- عوامل امدادگر
- ۲- عوامل اخلاک گر

بطور خلاصه:

۱- مهمترین عوامل مؤثر در تربیت دینی دانش آموزان:

اراده- فطرت - وراثت - خانواده - مدرسه - گروه دوستان - کادر مدرسه - رسانه های جمعی - مؤسسات فرهنگی

۲- اراده دانش آموزان و فطرت نقش کلیدی دارند.

۳- عوامل تربیتی بطور مستقیم و غیرمستقیم در تربیت دینی دانش آموزان تأثیرگذار است.

تکلیف ۹۹/۲/۱۶

۱- غیر از عوامل ذکر شده در این درس چه عوامل مهمی را سراغ دارید، ذکر نموده و توضیح دهید.

۲- تحقیق و پژوهشی پیرامون تأثیرگذاری عوامل مختلف در تربیت دینی دانش آموزان انجام داده و ارائه دهید. بصورت مکتوب و حتی الامکان تایپ نمایید.

۱- تعلیم و تربیت به دو روش سنتی (قدیمی) و مدرن در جامعه مطرح بوده است.

- تشکیل حلقه ی علمی (در منزل / حوزه / مساجد)
- هیچگونه تعارضی بین عوامل تربیتی و آموزشی وجود نداشت

سنتی

○ تفکیک دروس و آموزش متخصصین براساس نیاز جامعه

○ بی رنگ شدن نقش تربیتی معلم

○ در اختیار نداشتن سیاستهای کلی آموزش و پرورش توسط معلم

مدرن

۲- در متون اسلامی ارزش و مقام بسیار والا و بلندی برای معلمان بشر از جمله پیامبر (ص)، ائمه اطهار(ع)، معلمان و دانشمندان برجسته اسلامی قائل بوده اند.

۳- نقش های معلمان در متون دینی همانند نقش پیامبران، روشنگری، هدایت مردم و دفاع از مرزهای فرهنگی اسلامی می باشد.

۴- نمونه های زیادی در تاریخ داشته ایم که تاحد جان فشانی از ارزشهای تعلیم و تربیت و فرهنگ اسلامی دفاع نموده اند.

تکلیف ۹۹/۲/۲۳

۱- نمونه هایی از دانش آموزان و معلمان شهید که در راستای ارزشهای اسلامی جان خود را فدا نمودند ذکر نموده و اخلاق و رفتار آنان را بنویسید.

۲- به نظر شما اگر معلمی بخواهد به وظایف خود در تعلیم و تربیت دانش آموزان عمل نماید، چگونه باید مورد توجه قرار گیرد.

موفق و مؤید باشید